

KONKURENTNOST

2016 - 2017

Bosna i Hercegovina

SADRŽAJ:

UVOD	3
MJERENJE KONKURENTNOSTI	4
Dugoročni razvoj - postavljanje temelja Indeksa konkurentnosti.....	5
Faze razvoja i konkurentnosti.....	7
Prvi stub: Institucije	9
Drugi stub: Infrastruktura.....	9
Treći stub: Makroekonomsko okruženje	9
Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje	10
Peti stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka.....	10
Šesti stub: Efikasnost tržišta roba	10
Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada	10
Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta	11
Deveti stub: Tehnološka spremnost.....	11
Deseti stub: Veličina tržišta.....	11
Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost.....	11
Dvanaesti stub: Inovacije	12
Top 10 zemalja u svijetu	14
BOSNA I HERCEGOVINA – TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA	16
BIH I ZEMLJE OKRUŽENJA - KONKURENTNOST 2016 - 2017	25

UVOD

Izveštaj o globalnoj konkurentnosti 2016 - 2017¹ objavljen je u vrlo važnom momentu za globalnu ekonomiju. Rađen je u vrijeme rastućih nejednakosti koje kreiraju društvene i političke tenzije kao i opći osjećaj nesigurnosti u svijetu. Ekonomski rast je i dalje nizak, cijene roba su opale, kao i trgovinski promet, vanjske neravnoteže su u porastu, a državne finansije su i dalje veoma opterećene. Međutim, neka pozitivna dešavanja koja su zabilježena, poput smanjenja siromaštva i smanjenja ratnih sukoba, također su doprinjeli pozitivnim pomacima u ovom izvještaju. U tom kontekstu, naizgled kontradiktornom, četvrta industrijska revolucija donosi i jedinstvenu priliku za rast i mogućnost bržeg tempa promjena.

Stvaranje potrebnih uslova koji će potaknuti novi rast, u ovom momentu je od izuzetnog značaja. Ovogodišnji izvještaj daje pregled stanja dugogodišnjih analiza faktora i institucija koje mogu odrediti dugoročni rast i napredak. Podsticanje inovacija je posebno važno kako bi se pronašli pokretači novog rasta, ali postavljanje temelja za dugoročiji rast zahtjeva zajednički rad svih faktora i institucija koje su identificirane u indeksu globalne konkurentnosti. Iskorištavajući prednosti četvrte industrijske revolucije biće potrebna spremnost kao i volja za inovacijama, ne samo privatnog sektora nego i svih javnih i privatnih institucija: osnovnih infrastruktura, obrazovanja, zdravstva, makroekonomske stabilnosti, dobrog funkcionisanja tržišta rada, finansija i tržišta ljudskog kapitala.

Ovogodišnji Izvještaj obuhvata pregled konkurentnosti 138 ekonomija čime se daje sveobuhvatna procjena. Sadrži detaljan profil svake ekonomije i tabele sa podacima globalnog rangiranja sa preko 100 indikatora. Koristeći kvantitativne metode i podatke iz anketnih istraživanja, Izvještaj o konkurentnosti rangira zemlje kombinirajući 114 indikatora grupisanih u 12 stubova konkurentnosti.

Među 10 najkonkurentnijih ekonomija u svijetu ove godine, nalaze se zemlje koje su i prošle godine bile visoko rangirane, no sa malo drugačijim redoslijedom. Švicarska je zadržala titulu najkonkurentnije svjetske privrede osmu godinu zaredom. Potom slijede Singapur i SAD sa nepromijenjenim rezultatom u odnosu na prošlu godinu, dok su se Njemačka i Holandija ove godine zamijenile u poretku, te je Holandija zauzela 4. mjesto. Švedska je ove godine napredovala za 3 mjesta i opet se nalazi ispred Velike Britanije koja je na 7. mjestu. Japan i Hong Kong su nazadovale te se spustile na 8. i 9. mjesto, dok je Finska ove godine pala sa 8. na poslednje mjesto na tabeli top 10.

Zemlje u regionu imale su blagu promjenu ranga u odnosu na prošlu godinu. Najviše je napredovala Slovenija koja se sa 59. popela na 56. mjesto, Hrvatska sa 77. na 74. i Srbija sa 94. na 90. mjesto, dok je Crna Gora nazadovala sa 70. na 82. mjesto. Bosna i Hercegovina je ove godine napredovala sa 111. mjesta sa ocjenom 3,7 na 107. mesto sa ocjenom 3,8 (maksimalna ocjena je 7, minimalna 1).

¹ The Global Competitiveness Report 2016-2017, World Economic Forum

MJERENJE KONKURENTNOSTI

Zemlje širom svijeta počinju osjećati prve efekte nastanka četvrte industrijske revolucije zbog bolje implementacije tehnoloških rješenja jer se gubi linija između fizičkog, digitalnog i biološkog, što utiče na promjene u industrijama svih zemalja.

Otkrića se dešavaju i razvijaju nevjerojatnom brzinom, od jednostavnih otkrića do izgleda digitalnog ljudskog mozga. Tehnologija je u ekonomijama „djeljenja“ i „potražnje“ preokrenula poslovne modele i prisilila zemlje da razmisle o novim načinima formuliranja svojih ekonomskih politika. Broj industrijskih robota u svijetu se udvostručuje svakih pet godina (sa 69.000 2002. godine na 229.000 2014. godine sa projekcijom od 400.000 2018.godine) što posebno pokreće potražnja automobilske i elektroničke industrije.

Pošto je internet postao svakodnevnica, broj konektovanih uređaja će se utrostručiti do 2020. godine sa 13,4 mlrd na 38,5 mlrd, te će se udio proizvoda prodanih online više nego udvostručiti sa 6% 2014. godine na 12,8% do 2019.godine.

Kombinacija automatizacije i digitalizacije revolucionizira podjednako proizvodnju i usluge, ali istovremeno stvara nejasnu granicu između njih. Upravo taj proces povećava efikasnost optimizirajući logistiku i stvarajući transparentnije cijene čime se omogućava prava konkurencija. U isto vrijeme to dodatno naglašava potrebe kompanija za inovacijama. Sve više i više, tehnološki razvoj tjera kompanije da ulažu u inovacije, u protivnom, na tržištu nemaju šanse za opstanak.

Upravo te dramatične promjene u dinamici privrede treba pratiti i bilježiti kako utiču na ekonomski napredak i kako pokreću rast. Ove promjene je potrebno pratiti kako bi se bolje razumjelo funkcionisanje i mjerenje indikatora četvrte industrijske revolucije, te način na koji shvatamo konkurentnost, rast i napredak zemalja.

Povećana složenost današnje ekonomije na globalnom nivou nedvojbeno čini zastarjelim dosadašnje statističke alate i konceptualno i metodološki. Indikator mjerenja promjene GDP-a je izgubio na značaju kao glavni pokazatelj ekonomskog napretka, a također je dovedena u pitanje ispravnost procjene produktivnosti zemalja koja zahtjeva preciznu ocjenu proizvodnje, kapitala i rada.

Mnogi od izazova koje vidimo danas proizlaze iz posljedica finansijske krize. Vidljivo je da se i danas produktivnost i rast ne bilježe u značajnom broju razvijenih ekonomija, a da su posljedice niskog rasta ili čak pada produktivnosti zabilježene u mnogim zemljama u razvoju. Recesija je dovela mnoge zemlje u poziciju da koriste labavu monetarnu politiku što je zauzvrat potaklo rast tržišta roba ali je istovremeno zamaskiralo mnoge izazove konkurentnosti zemalja u razvoju koje su izvozno orjentirane. Ranjivost na promjene cijena roba u zemljama u razvoju i dolazak četvrte industrijske revolucije naglašavaju važnost inovacija kao izvor konkurentnosti i ekonomske raznolikosti kako bi se ponovno potaknuo rast.

U tom kontekstu jasno je da liberalna monetarna politika i novčane stimulacije neće biti dovoljne da potaknu rast u zemljama koje nisu konkurentne, a još važnije od toga je stvaranje povoljnog okruženja za inovacije koje ide ruku pod ruku sa ekonomskim integracijama i otvorenim tržištem.

Svjetski Ekonomski Forum (WEF) smatra da je Indeks konkurentnosti zemalja posebno važan donosiocima odluka kako bi identificirali prioritetna područja za promjene i reforme.

Dugoročni razvoj - postavljanje temelja Indeksa konkurentnosti

Svjetski ekonomski forum mjeri pokretače konkurentnosti ekonomija posljednje tri decenije. Od svog osnivanja 1979. godine, Indeks se mijenjao i nadopunjavao kontinuirano u skladu sa zahtjevima pojedinih zemalja i razvojem konkurentnosti uvođenjem novih elemenata. Od 2005. godine glavni alat za mjerenje konkurentnosti je Indeks konkurentnosti (Global Competitiveness Index - GCI).

Indeks predstavlja najnovija razmišljanja ekonomista o nacionalnoj konkurentnosti iako se u posljednjih 10 godina znatno promijenio i razvio zahvaljujući naučnim dostignućima koji su doveli do uvođenja novih elemenata za koje se smatra da utiču na konkurentnost.

Kao primjer može se navesti posljednja globalna finansijska kriza koja je otkrila nove elemente kroz koje može biti pogoršana konkurentnost neke zemlje. Osim toga, brzina i način tehnoloških promjena uticali su na ekonomska razmišljanja o inovacijskim procesima. Također, uloga novih tehnologija u načinu struktuiranja proizvodnje se promijenila, kao i novi modeli potrošnje. Uspostavljeni su i novi indikatori koji daju dodatni doprinos ocjeni konkurentnosti nacionalnih ekonomija.

Kako bi se obuhvatile sve pomenute promjene, Indeks se morao ažurirati u skladu sa poboljšanim načinima mjerenja. Na taj način Indeks omogućava kreatorima politika, kompanijama i civilnom društvu bolju procjenu stanja zemlje i njenih ekonomskih performansi.

Konceptualna definicija konkurentnosti i dalje ostaje nepromijenjena. Konkurentnost se definira kao set institucija, politika i faktora koji utiču na nivo produktivnosti jedne zemlje. Fokus je stavljen na produktivnost iz razloga što modeli rasta pokazuju da se u dugoročnom periodu, produktivnost pokazuje kao najosnovniji faktor koji objašnjava razinu prosperiteta zemlje, ali i njenog stanovništva.

Još od radova Adama Smitha (1776), ekonomisti su identificirali desetine teoretskih i empirijski mogućih faktora, unutar i izvan kompanija, koji utiču na nivo i stope rasta produktivnosti i prosperiteta zemalja. Oni se kreću od institucionalnog okvira o kojem je govorio Smith koji omogućavaju podjelu rada i razmjenu, do najnovijih studija koje govore o povezanosti ovih faktora i izvora poslovnih inovacija. Oni uključuju faktore kao što su makroekonomska stabilnost, korupcija, sigurnost obrazovanja (osnovno i napredno), zdravlje radne snage, regulatorni propisi, razvoj finansija, efikasno korištenje talenata, poticaji kompanijama za ulaganje u istraživanje i razvoj, veličina tržišta, učesnice žena u radnoj snazi, korištenje moderne tehnologije u proizvodnji, te načini distribucije.

Kako bi što bolje objasnio kompleksnost procesa ekonomskog razvoja, Indeks konkurentnosti obuhvata širok niz determinanti produktivnosti zemlje na mikro i makro nivou. Većina tih pokretača produktivnosti povezana je jedna sa drugim, tako da je svaki precizan način mjerenja konkurentnosti još veći izazov.

Unatoč mnogim poboljšanjima u načinu izračuna, u nekim područjima još uvijek nedostaje pouzdanih podataka koji ulaze u izračun indeksa konkurentnosti, tako da elementi koji su navedeni u svakom poglavlju ne moraju nužno biti zastupljeni u finalnoj ocjeni Indeksa.

METODOLOGIJA

Od 2005. godine, Svjetski Ekonomski Forum (WEF) svoju analizu konkurentnosti bazira na Globalnom Indeksu konkurentnosti (GCI), sveobuhvatnom okviru koji mjeri mikroekonomske i makroekonomske temelje nacionalne konkurentnosti, a sastoji se od 114 indikatora grupisanih u 12 stubova:

- 1) Institucije
- 2) Infrastruktura
- 3) Makroekonomsko okruženje
- 4) Zdravstvo i osnovno obrazovanje
- 5) Visoko obrazovanje i stručna obuka
- 6) Efikasnost tržišta roba
- 7) Efikasnost tržišta rada
- 8) Razvoj finansijskog tržišta
- 9) Tehnološka spremnost
- 10) Veličina tržišta
- 11) Poslovna sofisticiranost
- 12) Inovacije

Svi stubovi su grupisani u tri grupe u skladu sa glavnim fazama razvoja: faza faktora (stubovi 1.- 4.), faza efikasnosti (stubovi 5.- 10.) i faza inovacija (stubovi 11. i 12.).

Indeks konkurentnosti uključuje podatke iz međunarodno priznatih institucija, posebno međunarodnog monetarnog fonda (IMF), Svjetske banke, Ujedinjenih Nacija, raznih organizacija za nauku i kulturu, Svjetske zdravstvene organizacije, UNESCO-a i godišnjih anketnih izvještaja Svjetskog ekonomskog foruma koji o svakoj obuhvaćenoj zemlji pružaju podatke o kvalitativnim procjenama.

Prema preciznoj metodologiji izračuna, koja je jednaka u cijelom svijetu, mjeri se prosječna ocjena koja obuhvata indikatore iz 12 stubova konkurentnosti. Za izračun nekih indikatora uzimaju se relevantne makroekonomske statistike. Kod drugih indikatora u pitanju je anketiranje poslodavaca koji daju ocjenu od 1 do 7. Tako su, na primjer, u području makroekonomskog okruženja, dostupni egzaktni makroekonomski podaci (deficit, javni dug, nacionalna štednja, inflacija i dr.), dok poslodavci ocjenjuju kvalitetu obrazovnog sistema, nivo zaštite vlasničkih prava ili saradnju univerziteta i poslovne zajednice u istraživanju i razvoju inovacija.

Ovogodišnji izvještaj o globaloj konkurentnosti obuhvata 138 zemalja. Zbog nedostupnosti podataka u prethodnim godinama nisu uključene zemlje poput Gvineje, Haitija, Mijanmara i Svazilenda jer nisu zadovoljile minimalne potrebne uslove. Ponovo su u izvještaj uključene zemlje Barbados, Jemen i Brunei.

U nastavku je objašnjen svaki stub posebno, kao i detaljna struktura Indeksa sa svim indikatorima koji objašnjavaju kako se izračunava indeks konkurentnosti.

Konkurentnost se definira kao skup institucija, politika i faktora koji određuju nivo produktivnosti jedne zemlje. Nivo produktivnosti, predstavlja nivo napretka koji neka ekonomija može doseći. Nivo produktivnosti, također određuje stope povrata investicija koje i jesu temeljni pokretači ekonomskog razvoja. Konkurentnija ekonomija je ona koja će brže rasti i razvijati se u budućnosti.

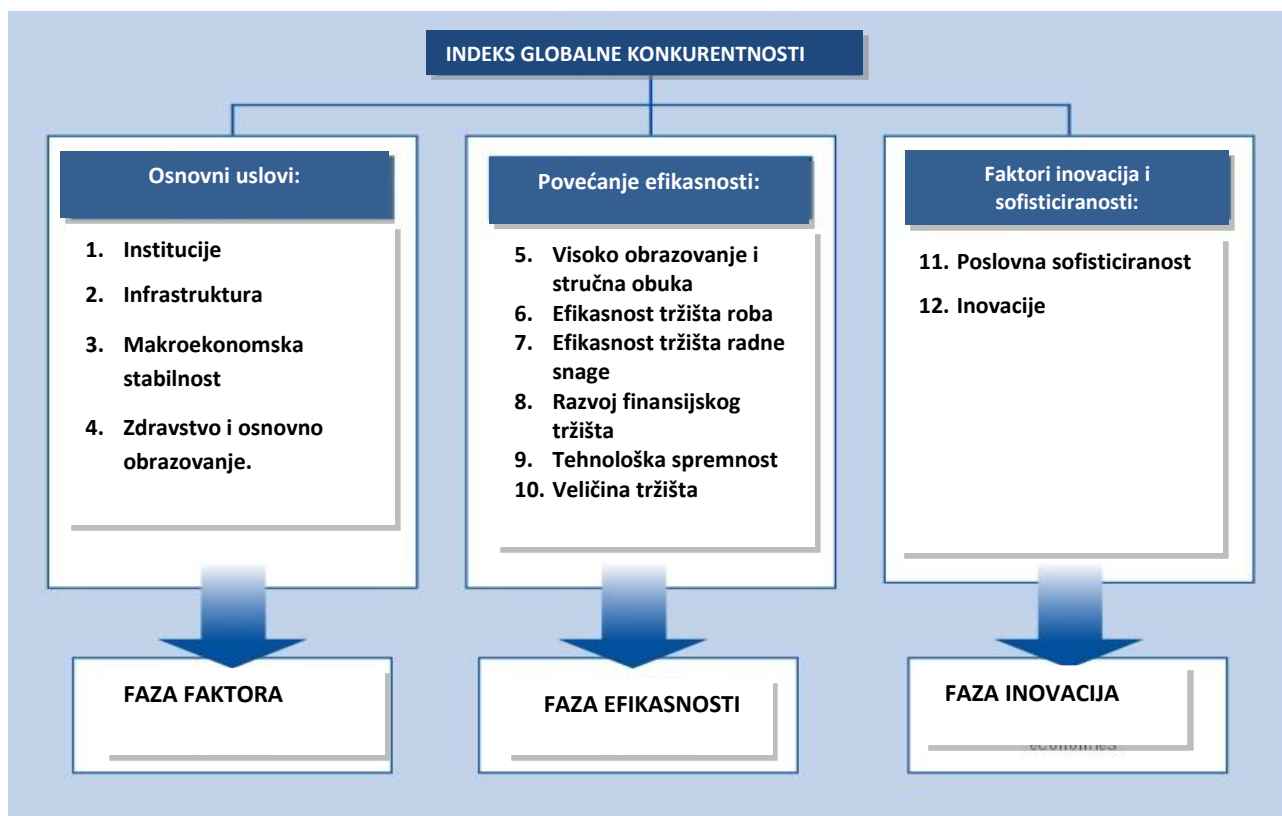
Faze razvoja i konkurentnosti

Iako svi stubovi koji su navedeni u izvjesnoj mjeri bitno utiču na ekonomiju zemlje, jasno je da drugačije utiču na pojedine zemlje s obzirom na različit nivo razvijenosti. U skladu sa poznatim ekonomskim teorijama o fazama razvoja, Indeks konkurentnosti polazi od pretpostavke da sve zemlje prolaze kroz tri faze razvoja. U prvoj fazi (faza faktora), za rast produktivnosti važni su osnovni faktori konkurentnosti: dobro funkcionisanje javnih i privatnih institucija (1. stub), dobro razvijena infrastruktura (2. stub), stabilan makroekonomski okvir (3. stub) i dobra, zdrava i pismena radna snaga koja ima najmanje osnovno obrazovanje (4. stub).

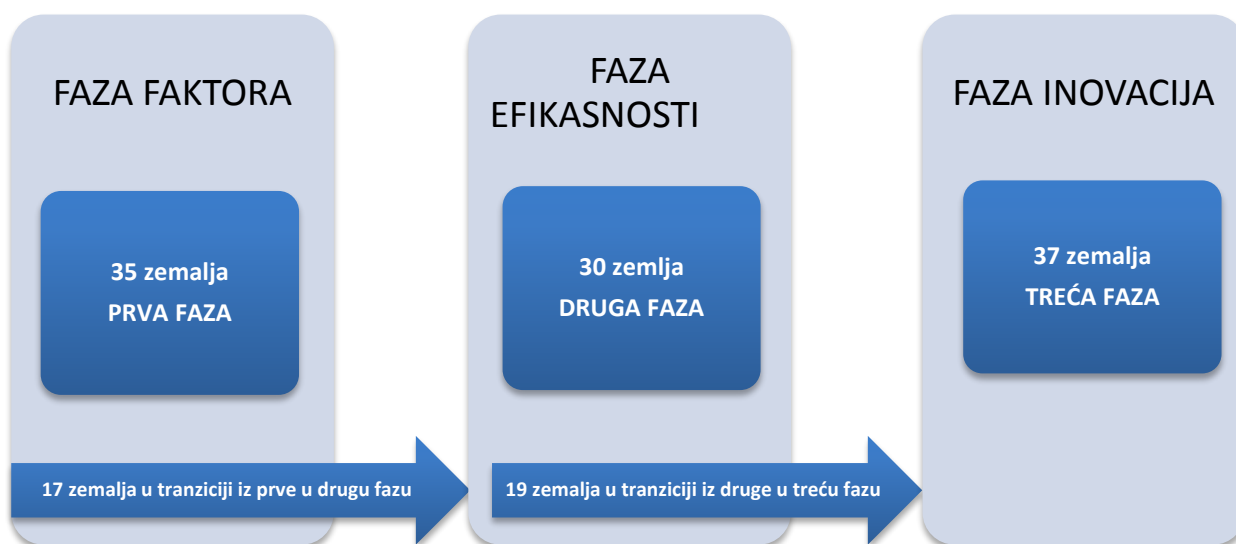
Daljim razvojem, kako zemlje postaju konkurentnije, povećavaju produktivnost i ulaze u drugu fazu (faza efikasnosti) u kojoj ostvaruju efikasnije proizvodne procese i rastući kvalitet proizvoda. U ovoj fazi na rast konkurentnosti utiču visoko obrazovanje i stručne obuke (5. stub), efikasno tržište roba (6. stub), efikasno funkcionisanje tržišta rada (7. stub), razvijenost finansijskog tržišta (8. stub), mogućnost iskorištavanja postojećih tehnologija (9. stub) i veličina tržišta (10. stub).

Konačno, kako se dalje razvijaju, zemlje prelaze u treću fazu (faza inovacija) u kojoj je rast produktivnosti i konkurentnosti uslovljen faktorima visoke poslovne sofisticiranosti (11. stub) i inovacijama (12. stub). Zbog toga, u ovoj fazi razvoja dolazi i do značajnog rasta plaća, što utiče na visok životni standard građana zemalja koje se nalaze u trećoj fazi razvoja.

Slika: 1 FAZE RAZVOJA INDEKSA

Postoje dva kriterija po kojim se zemlje svrstavaju u određenu fazu razvoja. Prvi je visina GDP-a po stanovniku u tržišnim cijenama. Drugi kriterij se koristi za zemlje koje prelaze u drugu fazu na osnovu učešća prihoda od izvoza mineralnih dobara u ukupnom izvozu roba i usluga. Pretpostavlja se da su zemlje koje imaju više od 70% izvoza od mineralnih dobara u fazi koju pokreću osnovni faktori. Zemlje koje izvoze samo primarne proizvode, automatski su u početnoj fazi razvoja. Zemlje koje imaju bolje resurse i znatno su bogatije od zemalja koje su na granici tehnoloških dotignuća, svrstavaju se u treću fazu koju pokreću inovacije. Zemlja koja se nalazi između ove tri faze je u takozvanoj fazi tranzicije.

Kreatori politika u mnogim zemljama, posljednjih godina koriste Indeks globalne konkurentnosti kao važan alat u odlučivanju. Od prvog objavljivanja 2005. godine, Indeks je postao prepoznatljiv kao jedan od ključnih faktora procjene globalne konkurentnosti koji je definisao Svjetski ekonomski forum (WEF) i značajan je pokazatelj globalne pozicije jedne zemlje u svijetu. On pruža platformu za dijalog između vlada, kompanija i civilnog društva koji može poslužiti kao katalizator akcija za povećavanje produktivnosti i konkurentnosti.

U nastavku se daje kratki opis svih stubova koji čine Indeks konkurentnosti.

Prvi stub: Institucije

Institucionalno okruženje jedne zemlje ovisi o efikasnosti ponašanja kako javnih tako i privatnih učesnika u društveno – ekonomskom životu. Pravni i administrativni okvir unutar kojeg pojedinci, preduzeća i vlade utiču jedni na druge, određuje kvalitet javnih institucija zemlje i ima snažan uticaj na konkurentnost i rast. Važnost stabilnog institucionalnog okruženja posebno se pokazala u vrijeme krize, povećavajući direktnu ulogu države u ekonomijama mnogih zemalja. Država utiče na odluke o investiranju, organizaciju proizvodnje i igra glavnu ulogu u distribuiranju prednosti, te snosi troškove svojih razvojnih strategija i politika. Ispravno upravljanje javnim finansijama je također značajno za osiguravanje povjerenja u nacionalno poslovno okruženje. Pored javnih institucija, privatne ustanove također su važan element za održivi rast privrede. Nedavna globalna finansijska kriza, uz brojne korporativne skandale, naglasila je važnost računovodstvenih i revizijskih standarda izvještavanja, te transparentnosti informacija. Na taj način sprječavaju se prevare i loše upravljanje, a osigurava održavanje povjerenja i investitora i potrošača.

Drugi stub: Infrastruktura

Razvijena i efikasna infrastruktura je veoma značajna za konkurentnost. Ona je bitna za osiguranje efikasnog ekonomskog funkcionisanja, kao što je važno i determinisanje faktora lokalnih ekonomskih aktivnosti, vrsta aktivnosti i sektora koji mogu razviti ekonomiju. Dobro razvijena infrastruktura smanjuje efekte udaljenosti između regija što rezultira integriranjem nacionalnih tržišta i boljim povezivanjem sa tržištima u drugim zemljama i regijama. Pored toga, kvalitetna i sveobuhvatna infrastuktorna mreža značajno utiče na

ekonomski rast i smanjuje dohodovne nejednakosti regija i siromaštvo.

Efikasan način transporta roba, ljudi i usluga, kao što su visoko kvalitetni putevi, željeznice, luke, aviotransport, omogućavaju poduzetnicima da blagovremeno i sigurno plasiraju svoje robe i usluge na tržište, ali i pružaju mogućnost olakšanog kretanja radnika na željena radna mjesta. To znači da je dobro razvijena transportna i komunikaciona infrastrukturna mreža preduslov manje razvijenih zajednica da povežu osnovne ekonomske aktivnosti i usluge. Ekonomije takođe, u monogome, zavise i od dobre snabdjevenosti električnom energijom kao i od telekomunikacione mreže koja omogućava brz i slobodan protok informacija, što povećava ukupnu ekonomsku efikasnost, tako što omogućava kompanijama da međusobno komuniciraju i donose odluke u skladu sa pravovremeno dostupnim informacijama.

Treći stub: Makroekonomsko okruženje

Stabilnost makroekonomskog okruženja je važna za poslovanje i ukupnu konkurentnost zemlje. Iako je poznato da samo makroekonomsko okruženje i njegova stabilnost ne mogu odlučujuće povećati produktivnost zemlje, istovremeno se zna da makroekonomski poremećaji štete ekonomiji, kao što smo imali priliku vidjeti u Evropi poslednjih godina. Države ne mogu obezbijediti kvalitetne usluge ukoliko plaćaju visoke kamate na dugove po kreditima iz prošlosti. Stalno prisutan fiskalni deficit ograničava sposobnost države da u budućnosti reaguje na poslovne cikluse. Preduzeća ne mogu raditi efikasno uz nekontrolisane stope inflacije. Sve u svemu, privreda ne može rasti na održiv način, ako nema stabilno makroekonomsko okruženje.

Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje

Zdrava radna snaga je bitna za konkurentnost i produktivnost jedne zemlje. Bolesni radnici nisu u mogućnosti iskoristiti svoj potencijal što vodi nižem nivou produktivnosti. Narušeno zdravlje vodi do značajno većih troškova poslovanja jer su bolesni radnici često odsutni i njihov rad je neefikasan. Investiranje u pružanje zdravstvenih usluga, koliko je moralno, toliko je i ključno za napredak ekonomije.

Pored zdravlja, za ovaj stub veoma je važan i obim i kvalitet osnovnog obrazovanja koje je stanovništvo steklo. Kvalitetno osnovno obrazovanje povećava efikasnost svakog radnika pojedinačno, a time utiče i na konkurentnost cijele ekonomije. Radnici koji imaju nizak nivo stečenog obrazovanja mogu obavljati samo fizički posao i mnogo teže se mogu prilagoditi naprednim proizvodnim procesima i tehnologiji. Manjak kvalitetnog osnovnog obrazovanja ograničava poslovni razvoj, tako da je preduzećima veoma teško unaprijediti proizvodnju.

Peti stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka

Kvalitetno visoko obrazovanje i stručne obuke presudni su za one ekonomije koje žele da unaprijede procese proizvodnje. Današnja ekonomska globalizacija zahtijeva da ekonomije stvaraju dobro educirane radnike koji su u stanju da se prilagode brzim promjenama u okruženju. Ovaj stub mjeri kvantitet upisa učenika u srednje i visoko obrazovanje kao i kvalitet edukacije procjenjen od strane poslovnih lidera. Step en stručne obuke kadrova, također utiče na konkurentnost zbog važnosti stručnog i

kontinuiranog obrazovanja na poslu (zanemarena u mnogim ekonomijama), koje osigurava konstantno unapređenje vještina radnika.

Šesti stub: Efikasnost tržišta roba

Zemlje sa razvijenim tržištem roba u dobroj su poziciji jer mogu proizvoditi niz proizvoda i usluga koji odgovaraju uslovima ponude i potražnje, a takođe lako mogu trgovati sa tim robama. Zdravo konkurentno tržište, kako strano, tako i domaće, važno je jer doprinosi tržišnoj efikasnosti i poslovnoj produktivnosti i omogućava firmama da proizvode najkonkurentniju robu koja se traži na tržištu. Efikasnost tržišta zavisi i od orijentacije potrošača i sofisticiranosti kupaca. Iz kulturoloških razloga, kupci u nekim zemljama mogu biti zahtjevniji od drugih. Ovo može stvoriti značajnu konkurentsku prednost, jer tjera kompanije da budu inovativnije i više orijentirane kupcu i na taj način nameću neophodnost povećanja efikasnosti koja se želi postići na tržištu.

Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada

Efikasnost i fleksibilnost tržišta rada presudna je kako bi se osigurala efikasna distribucija radnika, kako bi oni dali sve od sebe na svom radnom mjestu. Tržište rada stoga mora biti fleksibilno za brzo premještanje radnika iz jedne privredne aktivnosti u drugu uz vrlo male troškove. Efikasno tržište rada mora, također osigurati jasne poticaje za zaposlene radnike i promovirati meritokraciju² na radnom mjestu, ali istovremeno osigurati i ravnopravnost žena i muškaraca u poslovnom okruženju.

² Meritokracija (engl. iz lat.), vladavina zaslužnih, vladavina znanja. Oblik vlasti u kojem se administrativni i javni poslovi, odnosno svaka

uloga koja zahtijeva društvenu odgovornost, dodjeljuje na temelju zasluga, a ne na temelju pripadnosti nekom lobiju, obitelji, klasi, naciji, vjeri ili ekonomskoj kasti.

Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta

Dobro funkcionisanje finansijskog sektora ima značajnu ulogu u privrednim aktivnostima. Efikasan finansijski sektor alocira sredstva građana, kao i sredstva koja dolaze iz inostranstva za najuspješnije korištenje u privredi. To kanališe sredstva na one poduzetničke ili investicijske projekte od kojih se očekuje najviša stopa povrata uloženi sredstava. Poslovno investiranje je značajno za produktivnost i konkurentnost, a njih nema bez razvijenog finansijskog tržišta. Međutim, ekonomije zahtijevaju sofisticirana finansijska tržišta koja mogu omogućiti dostupnost kapitala za ulaganja u privatni sektor, kao i dobro regulisano tržište vrijednosnih papira, kapitala i drugih finansijskih proizvoda. Da bi ispunio sve ove funkcije, bankarski sektor mora biti pouzdan i transparentan, finansijska tržišta moraju imati odgovarajuće propise za zaštitu investitora i drugih učesnika u privredi uopšte.

Deveti stub: Tehnološka spremnost

Ovaj stub mjeri sposobnost kojom privreda usvaja postojeće tehnologije kako bi poboljšala produktivnost industrije sa posebnim naglaskom na sposobnost da u potpunosti iskoristi svoje informacijske i komunikacijske tehnologije u svakodnevnim aktivnostima, ali i proizvodnim procesima u cilju povećanja efikasnosti. U tom kontekstu, nebitno je da li je korištena tehnologija razvijena unutar ili izvan nacionalnih granica. Glavni cilj je da preduzeća koja djeluju u zemlji imaju pristup naprednim proizvodima i sposobnost da ih koriste. Među glavnim izvorima stranih tehnologija, direktne strane investicije (FDI) često igraju ključnu ulogu, posebno u zemljama koje su u manje naprednoj fazi tehnološkog razvoja.

Deseti stub: Veličina tržišta

Veličina tržišta značajno utiče na konkurentnost, jer velika tržišta omogućuju preduzećima da bolje iskoriste ekonomiju obima. Tradicionalno, tržišta koja su na raspolaganju firmama ograničena su državnim granicama. U eri globalizacije, međunarodna tržišta postala su zamjena za domaća tržišta, a posebno u malim zemljama. Tako se izvoz može smatrati kao zamjena za domaću potražnju u smislu obezbjeđenja većeg tržišta za kompanije u zemlji. Po pravilu, veće tržište obezbjeđuju izvozno orjentirane ekonomije i geografska područja (kao što je Evropska unija) koja su podijeljena na manje zemlje, ali imaju zajedničko tržište.

Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost

Poslovna sofisticiranost podrazumijeva dva elementa koja su neraskidivo povezana: kvalitet ukupne poslovne mreže i kvalitet poslova pojedinačnih kompanija i njihovih strategija razvoja. To je posebno važno za zemlje koje su u naprednoj fazi razvoja, kada su osnovni izvori poboljšanja produktivnosti poprilično iscrpljeni. Kvalitet poslovnih mreža i prateće industrije, mjeren količinom i kvalitetom domaćih dobavljača i obimom njihove interakcije, važan je zbog mnogo razloga. Kada su preduzeća i dobavljači iz određenih sektora međusobno povezani u geografski najbliže grupe ("klastere"), povećana je efikasnost poslovanja, stvorene su veće mogućnosti za inovacije, a smanjene su prepreke za rad novih kompanija.

Dvanaesti stub: Inovacije

Posljednji stub konkurentnosti fokusira se na tehnološku inovativnost. Ako žele obezbijediti rast, kompanije moraju osmišljavati i stvarati vrhunske proizvode i procese kako bi održavale konkurentnost i stvarale nove vrijednosti. To zahtijeva posebno okruženje koje je pogodno za

inovativne aktivnosti i koje je podržano u oba sektora, javnom i privatnom.

Konkretno, to znači dovoljno ulaganja u istraživanje i razvoj, posebno od strane privatnog sektora, prisustvo kvalitetnih naučno - istraživačkih institucija koje su u stanju da stvaraju potrebna znanja za izgradnju novih tehnologija, široku saradnju u istraživanjima tehnološkog razvoja između univerziteta i industrije, kao i zaštitu intelektualnog vlasništva.

Iako su navedena objašnjenja svih 12 stubova prikazana pojedinačno, važno je imati na umu da oni nisu u potpunosti nezavisni, međusobno se prepliću i utiču jedni na druge. Slabosti u jednoj oblasti negativno utiču na druge oblasti (stubove).

U principu, mjere se trenutni rezultati na nivou svakog pojedinačnog stuba i predstavljaju ulazne informacije za mjerenje ukupne konkurentnosti. Stoga se fokus postavlja na mjerenje trenutnog kvaliteta i kvantiteta svakog stuba i na identifikaciju prednosti i slabosti. Na primjer, u stubu infrastrukture, kombiniranjem kvalitativnih i kvantitativnih rezultata se mjeri da li postojeća mreža transporta, energije i komunikacija ispunjava sve potrebe jedne zemlje. Iako je jako važno, ovdje se isključuju ulazni podaci poput troškova, investicijskih projekata zbog izbjegavanja dvostrukog uticaja ovog stuba, ali i zbog toga što su ulazni podaci, poput iznosa investicija uglavnom nedovoljni pokazatelji kada je u pitanju mjerenje količine i kvalitete infrastrukture.

Također, postoje i određena ograničenja, kao što su nedostaci podataka što zahtjeva oslanjanje na neke projekcije kako bi se dobio neki indikator. Takva situacija je u indikatoru komunikacijske tehnologije gdje se analizira mjera prihvatanja novih tehnologija kako bi se došlo do podataka koji se odnose na prihvatanje inovacija u kompanijama.

Ono što je također važno je gledati stvari iz perspektive pojedinca. Visoka razina nezaposlenosti snažno utiče na društvo rizikujući ne samo dugotrajno smanjenje potražnje nego i urušavanje značajnog dijela radne snage i povećavanje nezadovoljstva građana.

Rezultati istraživanja koji su predstavljeni u ovom izvještaju ukazuju na to da je briga o talentima od vitalnog značaja za konkurentnost svake ekonomije, pri čemu takve ekonomije lakše podnose poremećaje na globalnom i regionalnom planu. Zemlje koje prepoznaju, održavaju, koriste i adekvatno stimulišu talente, su one koje imaju snažniji rast i brži oporavak.

Rang zemalja u globalnoj konkurentnosti 2016-2017

Zemlja	Ocjena	Prethodni rang	Trend	Zemlja	Ocjena	Prethodni rang	Trend	Zemlja	Ocjena	Prethodni rang	Trend
1 Switzerland	5.81	1		47 South Africa	4.47	49		88 Lao PDR	3.93	83	
2 Singapore	5.72	2		48 Bahrain	4.47	39		84 Trinidad and Tobago	3.93	89	
3 United States	5.70	3		49 Latvia	4.45	44		85 Tunisia	3.92	92	
4 Netherlands	5.57	5		50 Bulgaria	4.44	54		86 Kenya	3.90	99	
5 Germany	5.57	4		51 Mexico	4.41	57		87 Bhutan	3.87	105	
6 Sweden	5.53	9		52 Rwanda	4.41	58		88 Nepal	3.87	100	
7 United Kingdom	5.49	10		53 Kazakhstan	4.41	42		89 Côte d'Ivoire	3.86	91	
8 Japan	5.48	6		54 Costa Rica	4.41	52		90 Moldova	3.86	84	
9 Hong Kong SAR	5.48	7		55 Turkey	4.39	51		91 Lebanon	3.84	101	
10 Finland	5.44	8		56 Slovenia	4.39	59		92 Mongolia	3.84	104	
11 Norway	5.44	11		57 Philippines	4.36	47		93 Nicaragua	3.81	108	
12 Denmark	5.35	12		58 Brunei Darussalam	4.35	n/a		94 Argentina	3.81	106	
13 New Zealand	5.31	16		59 Georgia	4.32	66		95 El Salvador	3.81	95	
14 Taiwan, China	5.28	15		60 Vietnam	4.31	56		96 Bangladesh	3.80	107	
15 Canada	5.27	13		61 Colombia	4.30	61		97 Bosnia & Herzegovina	3.80	111	
16 United Arab Emirates	5.26	17		62 Romania	4.30	53		98 Gabon	3.79	103	
17 Belgium	5.25	19		63 Jordan	4.29	64		99 Ethiopia	3.77	109	
18 Qatar	5.23	14		64 Botswana	4.29	71		100 Cape Verde	3.76	112	
19 Austria	5.22	23		65 Slovak Republic	4.28	67		101 Kyrgyz Republic	3.75	102	
20 Luxembourg	5.20	20		66 Oman	4.28	62		102 Senegal	3.74	110	
21 France	5.20	22		67 Peru	4.23	69		103 Uganda	3.69	115	
22 Australia	5.19	21		68 Macedonia, FYR	4.23	60		104 Ghana	3.68	119	
23 Ireland	5.18	24		69 Hungary	4.20	63		105 Egypt	3.67	116	
24 Israel	5.18	27		70 Morocco	4.20	72		106 Tanzania	3.67	120	
25 Malaysia	5.16	18		71 Sri Lanka	4.19	68		107 Paraguay	3.65	118	
26 Korea, Rep.	5.03	26		72 Barbados	4.19	n/a		108 Zambia	3.60	96	
27 Iceland	4.96	29		73 Uruguay	4.17	73		109 Cameroon	3.58	114	
28 China	4.95	28		74 Croatia	4.15	77		110 Lesotho	3.57	113	
29 Saudi Arabia	4.84	25		75 Jamaica	4.13	86		111 Bolivia	3.54	117	
30 Estonia	4.78	30		76 Iran, Islamic Rep.	4.12	74		112 Pakistan	3.49	126	
31 Czech Republic	4.72	31		77 Tajikistan	4.12	80		113 Gambia, The	3.47	123	
32 Spain	4.68	33		78 Guatemala	4.08	78		114 Benin	3.47	122	
33 Chile	4.64	35		79 Armenia	4.07	82		115 Mali	3.46	127	
34 Thailand	4.64	32		80 Albania	4.06	93		116 Zimbabwe	3.41	125	
35 Lithuania	4.60	36		81 Brazil	4.06	75		117 Nigeria	3.39	124	
36 Poland	4.56	41		82 Montenegro	4.05	70		118 Madagascar	3.33	130	
37 Azerbaijan	4.55	40		83 Cyprus	4.04	65		119 Congo, Democratic Rep.	3.29	n/a	
38 Kuwait	4.53	34		84 Namibia	4.02	85		120 Venezuela	3.27	132	
39 India	4.52	55		85 Ukraine	4.00	79		121 Liberia	3.21	129	
40 Malta	4.52	48		86 Greece	4.00	81		122 Sierra Leone	3.16	137	
41 Indonesia	4.52	37		87 Algeria	3.98	87		123 Mozambique	3.13	133	
42 Panama	4.51	50		88 Honduras	3.98	88		124 Malawi	3.08	135	
43 Russian Federation	4.51	45		89 Cambodia	3.98	90		125 Burundi	3.06	136	
44 Italy	4.50	43		90 Serbia	3.97	94		126 Chad	2.95	139	
45 Mauritius	4.49	46		91 Ecuador	3.96	76		127 Mauritania	2.94	138	
46 Portugal	4.48	38		92 Dominican Republic	3.94	98		128 Yemen	2.74	n/a	

Top 10 zemalja u svijetu

Kao i prethodnih godina, ovogodišnjim „Top 10“ još uvijek dominiraju napredne evropske zemlje i nekoliko Azijskih „tigrova“. Osmu godinu zaredom Švicarska je na leaderskom mjestu među prvih 10, a Singapur i ove godine zadržava zaslužen mjesto kao druga najkonkurentnija ekonomija na svijetu. Sve u svemu, poredak prvih 10 zemalja se neznatno promijenio u odnosu na prošlu godinu.

Top 10 najkonkurentnijih ekonomija	
	Globalni rang
Switzerland	1
Singapore	2
United States	3
Netherlands	4
Germany	5
Sweden	6
United Kingdom	7
Japan	8
Hong Kong SAR	9
Finland	10

Source: The Global Competitiveness Report 2016-2017
*2016-2017 rank out of 138 economies.

Švicarska je na vrhu rang liste i zadržala je prvo mjesto i ove godine ostvarujući, do sada najbolju ocjenu zahvaljujući dobrim ocjenama u stubovima učinkovitosti tržišta rada, inovativnosti, sofisticiranom poslovnom okruženju i po prvi put, tehnološkoj spremnosti.

Singapur zauzima drugo mjesto, već šest godina zaredom, kao jedna od najdosljednijih zemalja u svojim performansama sa visokim ocjenama u 10 od 12 stubova. Sa najboljim sistemom visokog obrazovanja i najboljoj efikasnost tržišta roba zauzima i najbolje mjesto na top 10 ljestvici. Singapurske javne institucije su transparentne i visoko efikasne a infrastruktura je među najboljima u svijetu.

Sjedinjene Američke Države su zadržale stabilno 3. mjesto na ljestvici najkonkurentnijih zemalja pokazujući napredak u makroekonomskoj stabilnosti što je rezultat pada proračunskog deficita. Međutim, SAD bilježe stagnaciju produktivnosti koja može ugroziti izgleda za ukupni rast, naglašavajući potrebu za novim planom za rast konkurentnosti.

Holandija nastavlja da se penje na ljestvici i ove godine zauzima 4. mjesto. Ovaj napredak ostvaren je zahvaljujući malim pomacima i solidnim performansama u svim stubovima. Ocjene Holandije su posebno visoke u kvaliteti naučnoistraživačkih institucija i bliskosti suradnje univerziteta i privatnog sektora. Visoki nivo konkurentnosti može se pripisati i socijalnim inovacijama koje su sve prisutnije u Holandiji.

Njemačka je uprkos visokim ocjenama ove godine pala za jedno mjesto, te se nalazi na 5. mjestu top liste. Njeno makroekonomsko okruženje je i dalje stabilno sa veoma malim budžetskim deficitom, kao i u ostatku euro zone. Nastavlja da se ističe u složenijim područjima konkurentnosti - inovacijama, sofisticiranosti i implementaciji novih tehnologija u poslovnim procesima. Ima dobru efikasnost u iskorištavanju talenata, ali u narednom periodu ostaje joj poseban izazov u rješavanju integracije imigranata kada je u pitanju tržište rada.

Švedska se popela tri mjesta na ljestvici ove godine sa poboljšanjima u makroekonomskom okruženju. Imala je snažan rast zbog čega je uspjela smanjiti budžetski deficit. Tržište rada funkcionira relativno dobro zbog čega Švedsta ima visoku stopu zaposlenosti uz veoma visok udio žena u radnoj snazi. Prostora za poboljšanja uvijek ima, posebno kada se uzme u obzir da je investiranje u ljudski kapital neophodno kako bi se osigurala dugoročna konkurentnost.

Velika Britanija je poboljšala svoje rezultate ove godine i to za 3 mjesta čime je osigurala svoje mjesto među najkonkurentnijim zemljama u svijetu. Također, treba voditi računa da su rangiranja izračunata prije Brexit glasanja, tako da ovaj događaj nije uticao na poziciju zemlje. Konkurentnost Britanije se, do sada, oslanjala na veoma učinkovito tržište rada i tržište roba, visoku sofisticiranost poslovnih procesa koju je podržavao visok nivo digitalne spremnosti kako poslodavaca tako i potrošača. Prošle godine je zabilježen djelimičan oporavak makroekonomskog okruženja i poboljšanje u uslovima finansijskog tržišta.

Japan je ove godine zabilježio nazadak za 2 mjesta zbog čega su ga prestigle Švedska i Velika Britanija. Makroekonomsko okruženje nastavlja da podriva performanse konkurentnosti iako se situacija popravlja poslednjih godina, zahvaljujući nižem budžetskom deficitu koji je i dalje visok. Inflacija je ponovno blizu nule ali i dalje ostaju problemi nedostatka dinamike na tržištu rada, omjeru žena i muškaraca u radnoj snazi zbog čega Japan i dalje ostaje neprivlačan stranim talentima. Ono što se i dalje ističe je odlična infrastruktura, poslovna sofisticiranost, visoko kvalitetne naučnoistraživačke institucije i značajna potrošnja preduzeća na razvoj i istraživanja.

Hong Kong je na listi top 10 zemalja ove godine zabilježio pad za 2 mjesta ali sa skoro istim rezultatima u svih 12 stubova. I dalje vodi u stubu infrastrukture već 7. put za redom, što ukazuje na izuzetan kvalitet svih vidova transporta. Finansijski sektor je i dalje jako dobro razvijen, sa visokom razinom sofisticiranosti, pouzdanosti i stabilnosti i relativno dobrim pristupom kreditiranju. Razvijenost tržišta roba i veličina tržišta doprinosi odličnoj ukupnoj ocjeni, kao i činjenica da je zemlja jedna od najvećih implementatora tehnoloških inovacija.

Finska se nalazi na poslednjem 10. mjestu top 10 ekonomija, a pad koji je zabilježila ove godine prouzrokovan je slabljenjem makroekonomskog okruženja. Zemlja je bila jako pogođena globalnom finansijskom krizom, posebno padom izvoza u Rusiju i padom izvoza elektronike koja značajno utiče na Finsku konkurentnost poslednje tri godine. No, pored toga, zabilježen je pomak na tržištu rada sa poboljšanjima u efikasnijem korištenju talenata. Finska se može pohvaliti i dobrom pozicijom kada su u pitanju inovacije sa velikim kapacitetom podrške od strane naučnika i inženjera kao i visokim stepenom suradnje između univerziteta i industrija.

Skoro deset godina nakon globalne finansijske krize, svijet se još uvijek nije sasvim oporavio. Produktivnost opada ili stagnira, zaposlenost je još uvijek ispod vrhunca na kojem je bila prije krize a rast je i dalje spor i nedovoljan. Sporiji rast povećava tenzije u zemljama sa visokim dohotkom s obzirom da tradicionalno srednjoj klasi padaju prihodi, dok rastuća srednja klasa u zemljama u razvoju zahtjeva bolje upravljanje javnim dobrima. Vlade u mnogim zemljama se sve češće suočavaju sa striktnim ograničenjima kao rezultatom nižih prihoda na tržištu roba, te se još uvijek bore sa teretom korupcije i nedovoljnog rada na temeljnim osnovama konkurentnosti kao što su institucije i infrastruktura. Ali, u isto vrijeme, pokretanje četvrte industrijske revolucije sa ubrzanim rastom digitalne tehnologije transformira poslovanje i cijeli proizvodni sistem u čitav niz mogućnosti i prilika.

U takvim okolnostima globalna konkurentnost ostaje pod uticajem dugoročnih izazova. I dalje ostaju veliki jazovi na globalnom nivou kao i na nivou regija, naglašavajući neophodan rad na obnavljanju planova za rast konkurentnosti sa ciljem otklanjanja nejednakosti na globalnom nivou.

Ovogodišnji izvještaj posebno naglašava važnost otklanjanja uskih grla koja ograničavaju rast. Poseban akcenat je stavljen na otvorenost tržišta jer se pokazalo da su otvorenije zemlje ujedno i inovativnije. Prema tome, zemlje u kojima opada otvorenost, zbog povećanja neocarinskih barijera, imaju veći rizik od realnih prijetnji rastu i razvoju u budućnosti.

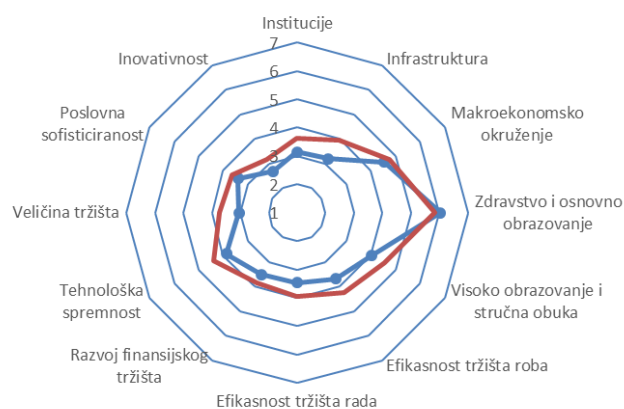
BOSNA I HERCEGOVINA 107 / 138 – TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA

Ključni indikatori 2015 Izvor: IMF; World Economic Outlook Database (April 2016)

Stanovništvo (u milionima)	3.9	GDP per capita (US\$)	4,088
GDP (u milijardama US\$)	15.8	GDP (PPP) (%) svjetskog GDP-a	0.04

Pregled performansi

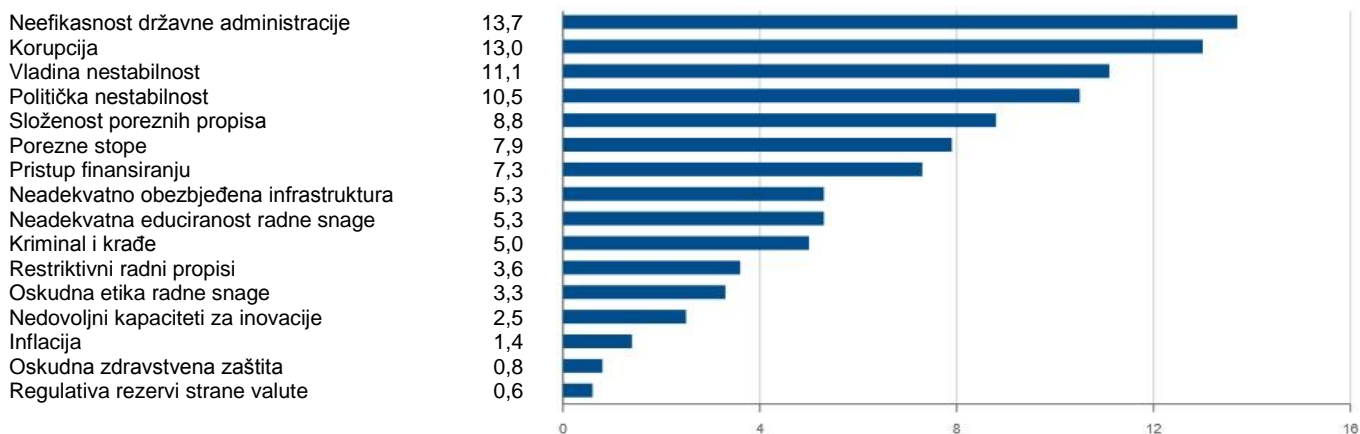
	Rank/138	Ocjena (1-7)	Trend	Udaljenost od najbolje	Izveštaj	2012-13	2013-14	2015-16	2016-17
GCI - Indeks globalne konkurentnosti	107	3.8			Rang 88 / 144		87 / 148	111 / 140	107 / 138
Subindeks A: Osnovni uslovi	94	4.2			Ocjena	3.9	4.0	3.7	3.8
Prvi stub: Institucije	126	3.1							
Drugi stub: Infrastruktura	105	3.2							
Treći stub: Makroekonomsko okruženje	76	4.5							
Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno	50	6.0							
Subindeks B: Povećanje efikasnosti	106	3.6							
Peti stub: Visoko obraz. i stručna obuka	92	4.0							
Šesti stub: Efikasnost tržišta roba	129	3.7							
Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada	125	3.5							
Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta	101	3.5							
Deveti stub: Tehnološka	76	3.9							
Deseti stub: Veličina	98	3.1							
Subindeks C: Inovacije i sofisticiranost	122	3.0							
Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost	115	3.4							
Dvanaesti stub:	125	2.7							

*Evropske zemlje u nastajanju i razvoju čine: Albanija, BiH, Bugarska, Hrvatska, Mađarska, Makedonija, Crna gora, Poljska, Rumunija, Srbija i Turska

Faktori koji najviše ometaju poslovanje u BiH

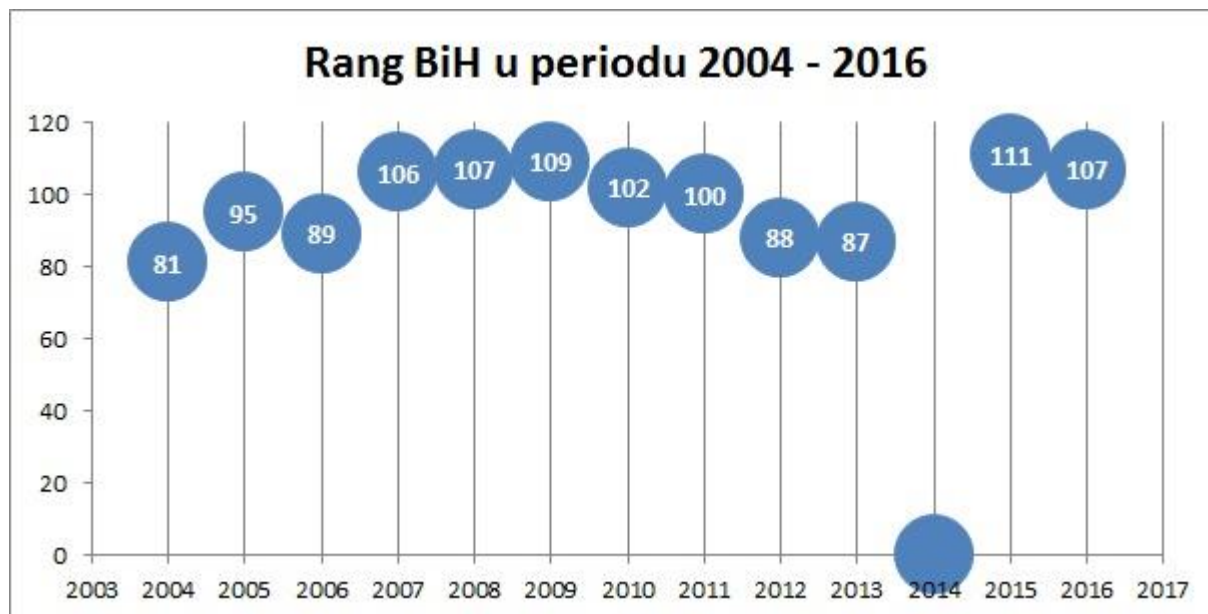
U sljedećoj tabeli je prikazana struktura faktora koji najviše ometaju poslovanje u BiH i na taj način najviše utiču na nizak nivo konkurentnosti bh ekonomije.

Zbog nepouzdatih podataka i procjena, Bosna i Hercegovina je bila isključena iz Izvještaja o konkurentnosti za 2014. godinu. Od prošle godine je ponovo uvrštena na listu, a ove godine zauzima 107. mjesto sa ocjenom 3,8, što predstavlja bolji rang u odnosu na prethodnu godinu.

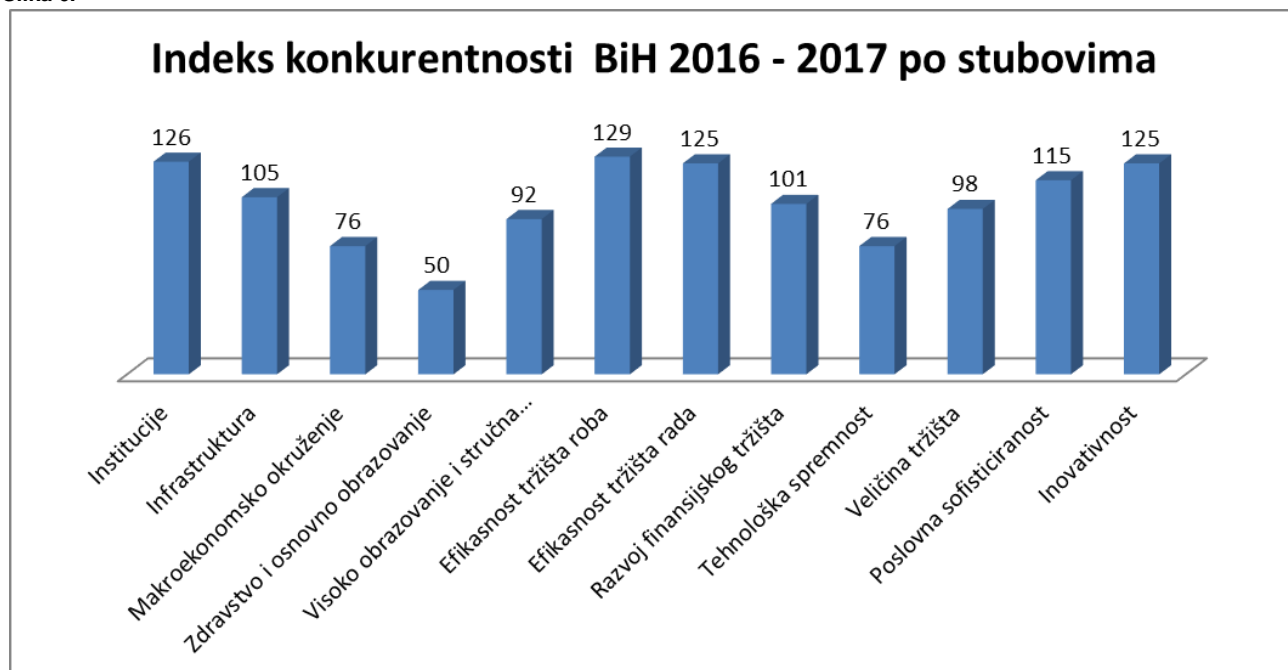
Ovakav plasman je za četiri mjesta bolji u odnosu na prethodni izvještaj u kojem se BiH nalazila na 111. mjestu sa ocjenom 3.7 (slika 5).

Slika 5.

Kada posmatramo faze razvoja, BiH se nalazi u drugoj fazi razvoja zajedno sa još 30 drugih ekonomija. Analizirajući ocjene stubova pojedinačno, može se reći da je BiH zabilježila male pomake u odnosu na prošlogodišnji izvještaj o konkurentnosti.

Slika 6.

Indeks Konkurentnosti po stubovima

	Ocjena	Rang/138	Trend
Prvi stub: Institucije	3,1	126	
1.01 Prava vlasništva	3,1	128	
1.02 Zaštita intelektualne svojine	2,9	132	
1.03 Zloupotreba javnih fondova	2,8	107	
1.04 Povjerenje javnosti prema političarima	2,1	114	
1.05 Neregularna plaćanja i mito	3,4	100	
1.06 Neovisnost pravosuđa	2,9	116	
1.07 Pristranost donošenja odluka državnih službenika	2,5	108	
1.08 Prekomjerna državna potrošnja	1,7	133	
1.09 Teret državnih propisa	2,6	125	
1.10 Efikasnost pravnog okvira u rješavanju sporova	2,7	123	
1.11 Efikasnost pravnog okvira u teškim sporovima	2,6	123	
1.12 Transparentnost državne politike	2,9	132	
1.13 Troškovi privrede zbog terorizma	5,2	73	
1.14 Troškovi privrede zbog kriminala i nasilja	4	96	
1.15 Organizirani kriminal	3,9	112	
1.16 Pouzdanost policijske službe	4	89	
1.17 Etičko ponašanje preduzeća	3,1	124	
1.18 Moć revizije i standardi izvještavanja	3,5	131	
1.19 Efikasnost upravnih odbora	4,1	124	
1.20 Zaštita interesa manjinskih dioničara	2,8	137	
1.21 Zaštita investitora, (0-10)	5,7	63	
Drugi stub: Infrastruktura	3,2	105	
2.01 Kvalitet ukupne infrastrukture	3,2	104	
2.02 Kvalitet puteva	2,9	116	
2.03 Kvalitet željeznica	2	88	
2.04 Kvalitet luka	2,2	129	
2.05 Kvalitet i kapacitet avio transporta	2,6	133	
2.06 Raspoloživost sjedala po kilometru	19,2	125	
2.07 Kvalitet ponude električne energije	4,6	80	
2.08 Pretplata na mobilne telefone /100 stan.	90,2	108	
2.09 Fiksna telefonska linija/100 stan.	20,2	50	
Treći stub: Makroekonomsko okruženje	4,5	76	
3.01 Balans budžeta, % GDP	-1,4	29	
3.02 Ukupna državna štednja, % GDP	10,4	123	
3.03 Inflacija, godišnja % promjena	-1	90	
3.04 Vladin dug, % GDP	44,5	64	
3.05 Kreditni rejting zemlje (0-100)	-	107	
Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje	6	50	
4.01 Slučajevi malarije/ na 100.000 stanovnika	n/a	n/a	
4.02 Uticaj malarije na ekonomsko poslovanje	n/a	n/a	
4.03 Slučajevi tuberkuloze/na 100.000 stanovnika	42	63	
4.04 Uticaj tuberkuloze na ekonomsko poslovanje	6,8	7	
4.05 Rasprostranjenost HIV -a % odraslih	<0,1	1	
4.06 Uticaj HIV/AIDS na ekonomsko poslovanje	6,9	2	
4.07 Smrtnost dojenčadi, umrli / 1.000 živorođenih	5,1	37	
4.08 Životni vijek	76,4	49	
4.09 Kvalitet osnovnog obrazovanja	3,8	80	
4.10 Stopa upisa osnovnog obrazovanja %	97,5	35	
Peti stub: Visoko obraz. i stručna obuka	4	92	
5.01 Upis u srednje škole %	88,7	78	
5.02 Upis na fakultete %	47,6	58	
5.03 Kvalitet obrazovnog sistema	2,5	130	
5.04 Kvalitet matematičkog i naučnog obrazovanja	3,7	92	
5.05 Kvalitet upravljanja školama	3,4	124	
5.06 Pristup interneta u školama	4,1	77	
5.07 Dostupnost specijaliziranih usluga obuke	3,4	126	
5.08 Obim kadrovske obuke	3,1	133	

Bosna i Hercegovina

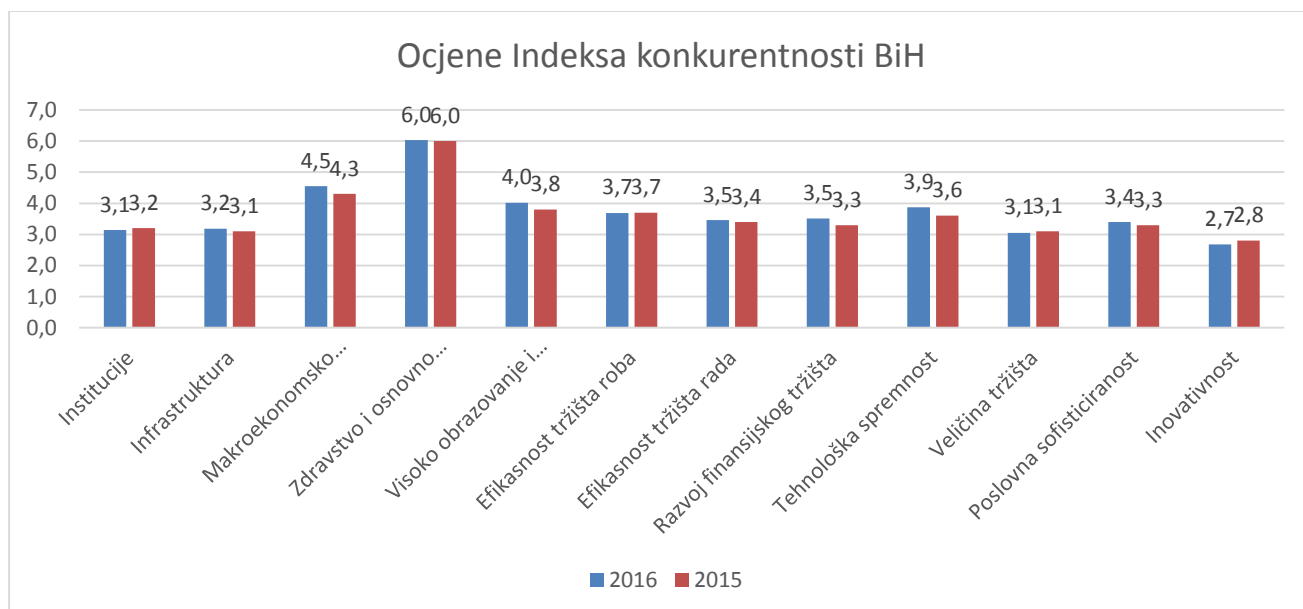
	Ocjena	Rang/138	Trend
Šesti stub: Efikasnost tržišta roba	3,7	129	
6.01 Intenzitet lokalne konkurencije	4,5	119	
6.02 Stepen tržišne dominacije	3,3	108	
6.03 Učinkovitost antimonopolske politike	3,3	105	
6.04 Uticaj poreza na poticaj za ulaganje	2,9	122	
6.05 Ukupna stopa poreza, % profita	23,3	22	
6.06 Broj procedura za započinjanje biznisa	12	126	
6.07 Broj dana potrebno za započinjanje biznisa	67	133	
6.08 Troškovi poljoprivredne politike	3,1	124	
6.09 Rasprostranjenost necarinskih barijera	4	105	
6.10 Trgovinske barijere, % carina	4,8	66	
6.11 Rasprostranjenost stranog vlasništva	3,6	116	
6.12 Uticaj propisa na direktne strane investicije	3,4	127	
6.13 Teret carinskih procedura	3,3	115	
6.14 Uvoz kao procenat GDP-a	60	35	
6.15 Stepen orijentacije prema kupcu	4,2	101	
6.16 Sofisticiranost kupca	2,1	135	
Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada	3,5	125	
7.01 Saradnja poslodavaca i radnika	3,7	125	
7.02 Fleksibilnost određivanja plaća	5,2	51	
7.03 Lakoca zapošljavanja i otpuštanja radnika	3,3	112	
7.04 Trošak otpremnine, u sedmicama rada	9,2	27	
7.05 Ef. opozivanja plaća (smanjenje poticaja rada)	2,7	129	
7.06 Povezanost plaća i produktivnosti	3,1	130	
7.07 Povjerenje u profesionalni menadžment	3,1	134	
7.08 Kapacitet zemlje u zadržavanju talenata	2	136	
7.09 Kapacitet zemlje u privlačenju talenata	1,9	135	
7.10 Udio žena u radnoj snazi, u odnosu na muškarce	0,63	111	
Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta	3,5	101	
8.01 Dostupnost finansijskih usluga	3,4	123	
8.02 Povoljnost finansijskih usluga	3	115	
8.03 Finansiranje kroz udjel lokalnih tržišta	2,7	118	
8.04 Jednostavan pristup kreditima	4	68	
8.05 Raspoloživost poduzetničkog kapitala	2,5	101	
8.06 Utemeljenost banaka	4	112	
8.07 Zakonska regulativa berze	3,2	122	
8.08 Index zakonskih prava (0-10)	7	28	
Deveti stub: Tehnološka spremnost	3,9	76	
9.01 Dostupnost savremenih tehnologija	4,4	87	
9.02 Nivo usvajanja tehnologija u preduzećima	4,4	75	
9.03 Direktne strane investicije i transfer tehnologije	3,5	122	
9.04 Internet korisnici, %	65,1	57	
9.05 Broj internet pretplatnika u %/100 stan.	16,6	53	
9.06 Internet bandwith po korisniku	56,3	61	
9.07 Obim pretplatnika mobilne telefonije/100 stan.	33,5	98	
Deseti stub: Veličina tržišta	3,1	98	
10.01 Index veličine domaćeg tržišta (1-7)	2,8	97	
10.02 Index veličine inostranog tržišta (1-7)	3,9	97	
10.03 GDP (PPP \$ milijardi)	40,5	99	
10.04 Izvoz kao procenat GDP-a	42,7	50	
Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost	3,4	115	
11.01 Količina lokalnih dobavljača	4	109	
11.02 Kvalitet lokalnih dobavljača	4	94	
11.03 Stanje razvijenosti klastera	3,2	108	
11.04 Karakter konkurentske prednosti	2,8	113	
11.05 Širina lanca vrijednosti proizvodnog procesa	3,2	121	
11.06 Kontrola međunarodne distribucije	3,1	105	
11.07 Sofisticiranost proizvodnog procesa	3,1	110	
11.08 Obim marketinga	3,7	126	
11.09 Spremnost delegiranja ovlasti	3,6	85	
Dvanaesti stub: Inovacije	2,7	125	
12.01 Kapacitet za inovacije	3,1		
12.02 Kvalitet institucija za naučno istraživanje	3,2	106	
12.03 Potrošnja kompanija na istraživanje i razvoj	2,7	120	
12.04 Saradnja univerziteta i industrija u I&R	2,8	117	
12.05 Raspoloživost naučnika i inženjera	2,5	126	
12.06 Državne nabavke proiz. naprednih tehnologija	3,2	119	
12.07 Korist od patenata	1,9	62	

U prethodnim tabelama dat je rang po svim podstubovima koji utiču na rang BiH u svakom stubu pojedinačno, a time i na ukupan indeks konkurentnosti.

Ove godine, BiH je ostvarila napredak u odnosu na Konkurentnost BiH 2015-2016, a najveći napredak zabilježen je u oblasti makroekonomskog okruženja (sa 98. mjesta 2015. godine na 76. mjesto ove godine). Za dva mjesta (sa 113. na 101.) poboljšan je rang razvoja finansijskog tržišta, što nije značajnije dovelo do promjene finalne ocjene. Poslovna sofisticiranost je također zabilježila napredak u odnosu na prošlu godinu (sa 125. na 115. mjesto).

Većina oblasti je zabilježila bolje ocjene nego prethodne godine (infrastruktura, makroekonomsko okruženje, visoko obrazovanje, efikasnost tržišta rada, razvoj finansijskog tržišta tehnološka spremnost i poslovna sofisticiranost), no finalna ocjena se nije mnogo promijenila. Nepromijenjeno mjesto u odnosu na prošlu godinu bilježi stub efikasnosti tržišta roba (129. mjesto)

Najveći pad zabilježen je u oblasti inovativnosti (sa 115. mjesta na 125. mjesto, najviše zbog slabe ocjene državnih nabavki proizvoda naprednih tehnologija), te zdravstva i osnovnog obrazovanja (sa 48. na 50. mjesto najviše zbog loše ocjene primarnog obrazovanja).

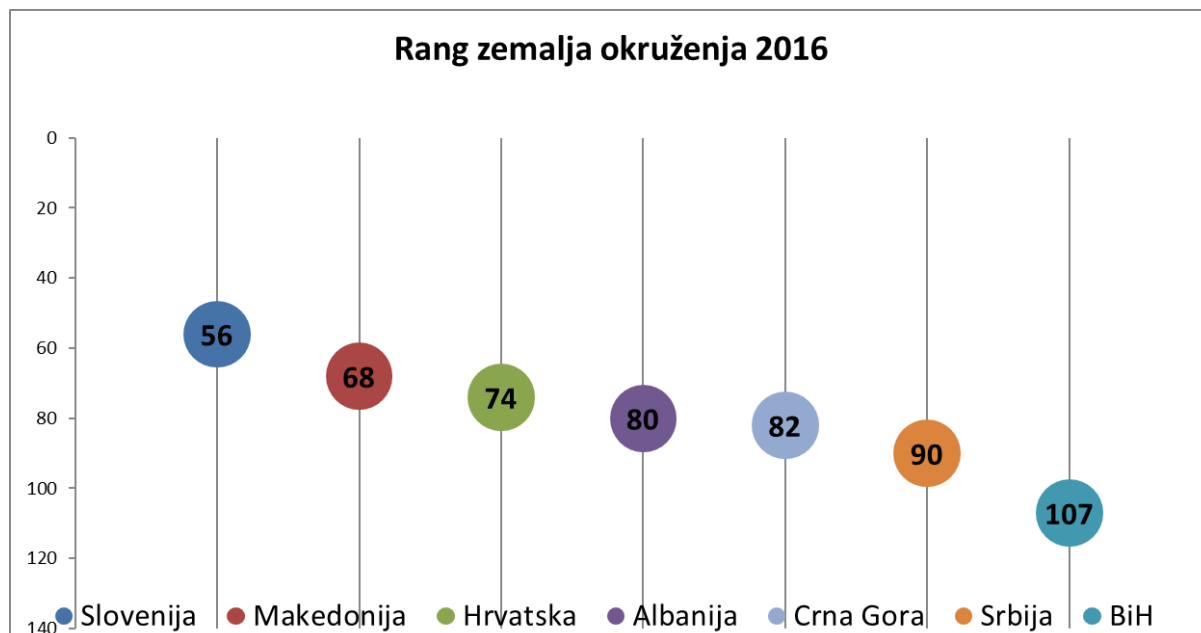
Možemo zaključiti, kada je konkurentnost BiH u pitanju, da i ovogodišnji izvještaj pokazuje slabosti zemlje na koje donosioci odluka moraju obratiti pažnju i ubrzano raditi na rješavanju istih, kako bi se stvorili uvjeti u kojima bi se isplatilo investirati u zemlju, a samim time povećale mogućnosti za osiguranje blagostanja svih građana zemlje.

U izvještaju je naglašeno da BiH i još neke zemlje nužno, bez odgađanja, moraju provesti strukturne reforme, kako bi postigle viši nivo konkurentnosti kao preduslov za ekonomski rast i toliko željeni rast zaposlenosti.

Najveće poteškoće u Bosni i Hercegovini i dalje predstavljaju neučinkovita administracija, visoke porezne stope i destimulativna poreska regulativa, kao i politička nestabilnost, te korupcija.

BIH I ZEMLJE OKRUŽENJA - KONKURENTNOST 2016 - 2017

Od 7 zemlja u okruženju, Bosna i Hercegovina je i dalje pozicionirana na posljednjem mjestu.

Najbolje rezultate ostvarila je Slovenija, koja se sa prošlogodišnjeg 59. mjesta popela na 56. Može se reći da su Albanija (za 7), Srbija (za 4) i Hrvatska (za 3 mjesta) ostvarile napredak u odnosu na prošlogodišnje pozicije, dok su Makedonija (za 8 mjesta) i Crna Gora (za 12 mjesta) zabilježila lošiju poziciju u odnosu na prethodnu godinu.

Što se tiče zemalja bivše Jugoslavije i okruženja, ove godine su Crna gora, Srbija i BiH izvan top 80 zemalja.

Rang BiH i zemalja okruženja prema ukupnom broju rangiranih zemalja

	Ukupan broj zemalja	Albanija	BiH	Crna Gora	Hrvatska	Makedonija	Slovenija	Srbija
2001	75	-	-	-	-	-	31	-
2002	80	-	-	-	58	-	28	-
2003	102	-	-	77	53	81	31	77
2004	104	-	81	89	61	84	33	89
2005	117	100	95	80	62	85	32	80
2006	125	98	89	87	51	80	33	87
2007	131	109	106	-	57	94	39	-
2008	134	108	107	65	61	89	42	85
2009	133	96	109	62	72	84	37	93
2010	139	88	102	49	77	79	45	96
2011	142	78	100	60	76	79	57	95
2012	144	89	88	72	81	80	56	95
2013	148	95	87	67	75	73	62	101
2014	144	97	-	67	77	63	70	94
2015	140	93	111	70	77	60	59	94
2016	138	80	107	82	74	68	56	90